

A kisbirtokos és földműves hitele.

L.M

Szabadka.

Érdemes főmester!
Szeretett testvérek!

Oly országban, mely hitelszükségleteinek nagy részét idegen, külföldi tőkével fedezi, mezőgazdasági hitel csak nehezen fejlődhetik egészséges irányban, mindenféle fogyatkozásokban sínylődik és a hitelszervezetben domináló idegen tőkének hátrányai sokkal érzékenyebben sújtják, mint a pénzhitel egyéb fajtáit.

Különösen a mezőgazdák hitelét bénítja meg és veszélyezteti állandóan a külföldi pénzpiacztól való exorbitáns függés; mert a gyakorlati életben a gazdáknak nyújtott hiteltől nagyobb állandóságot kell követelnünk, mint a kommerciális vagy ipari hiteltől. Ugyanis egészen reálishan véve a dolgot, a gazda, ha produktív befektetésre is használja fel a neki nyújtott hitelt, eme vállalkozást jóval hosszabb idő után bonyolíthatja le, mint az a gyorsabban perdülő kereske-

delmi üzleteknél lehetséges. Ha már most belföldi tőkében hiány van és a hitelközvetítő forrásokat idegen pénzerő táplálja, ezeknek a hitelközvetítő tényezőknek okvetlenül számot kell vetni annak az idegen pénznek a specziális természetével, mely nagyfokú mobilitást keres, annak a föltétlen lehetőségét, hogy minél gyorsabban és könnyebben visszavonulhasson és tehesse ezt akkor, abban a pillanatban, amidőn a pénzpiacok konjunktúrái egyebütt dúsabb jövedelmezést kínálnak.

Természetesen ezek a hitelközvetítő faktorok nem egyéni hajlandóságukat követve, hanem a tényekkel számolva, húzódoznak a credit agricole-tól; jórészen kénytelenek vele, mert hogy a mezőgazdasági hitelnek föltétlenül kötöttebb jellege van, azt nem lehet megcáfolni.

Nem alaptalan a vád, hogy a mezőgazdaság nálunk a maga legitim hiteléhez még nehezebben, rendszerint még összetettebb közvetítés útján s így még drágábban juthat, mint akár a kereskedelem, akár pedig a közepfajú ipar.

Azonban e tényben alig láthatunk egye-

bet, mint egyrészt a külföldi tőkére való nagyfokú ráutaltságunk konzekvenciáját, másrészt annak az anomáliának a természetes következményét, hogy a közgazdaság összes ágazatainak hiteligényei úgyszólván kizárólag egyazon összetételű hitelintézeteknél találhatnak kielégítést.

Tekintsünk el a földhitelintézetek és egyes bankok jelzálogos vagy szabatosabban szólva, zálogleveles hitelétől. Tőkeszegény országban ennél is jelentkeznek zavarok, hirtelen fennakadások; azonban nagyjából, normális időkben jelentős előnyökkel járt a gazdaosztályra nézve, noha éppen a kisbirtokosok egy indokolatlanul nehézkes és bürokratikus eljárási folytán a legkevésbé aknázhatták ki ezeket a tagadhatlan előnyöket. A tulajdonképeni reálhitelt figyelmen kívül hagyva, könnyen ráakadunk a mondottam anomáliára, mert a közép- és kisbirtokosok másfajta hitelt alig találnak másutt, mint a vidéki pénzüzeteknél. Ezek a pénzüzetek, jól tudjuk, mindenféle pénzüzetet belevonnak működési körükbe, azonkívül tőkéjük kisebb-nagyobb részét más pénzüzetektől szerezhetik meg, szóval struktú-

rájuknál fogva általában nem alkalmasak arra, hogy a mezőgazdaságnak sajátos hitelet megfelelően kiterjedt módon szolgálják; nem szemrehányva azt, hogy némi törpe számarányban rettenetesen hozzátapadnak a törvényes kamatlábhoz.

Egy jó üzlet megbirja a magasabb kamatozású hitelt is, de nincs az a virágzó kisebb gazdaság, melyet drága kölcsönpenz előbb-utóbb bajba ne sodorna. Már pedig a mi kisbirtokosainknak nincs más menedékük, mint a kezük ügyébe eső vidéki intézet, legyen az amilyen-olyan, ők más felé hiába gravitálnának s még néha jó szerencse, ha ott pénzhez jutnak. Ne feledjük, hogy a pénzdolgozókhoz alig értő, ilyenekben nem szemfüles, efélében mondhatnám ügyefogyott emberekről van most szó, akiknél hiányzik a hitelszerzéshez szükséges intelligencia. Mi sem természetesebb, minthogy még ma is nagyrészők szerencsétlenül operál s a maga könnyen érthető tájékozatlanságának s mások fölényes agyafúrtságának áldozata lesz. Pedig egy kis útbaigazítással milyen szépen kiheverhette volna a baját!

Ez kérem nem a magas pénzügytudo-

mány, amit én itt leírok s érzem, hogy nem állok vele akadémiai színvonalon, de aki közvetetten látója, miként fordul pusztulóra sok becsületes ember csekély gazdasága, mert nem akadt idejében megérdemelt segítségre, az már csak így elaprózza a nagy, a méltóságteljes szempontokat.

A vidéki pénzüzetek szervezetüknél, sokoldalú műveleteik s mégis korlátolt teljesítési képességüknél fogva s mert éppen azok, amelyek olcsóbb hitelt nyújtanak, rendszerint az ilyen kisebb existenciák körülményeit, egyéni megbízhatóságát, munkabíró, szerző képességét nem ismerik s így nem is méltányolhatják — a kisbirtokosokat és földműveseket nem láthatják el kellőképpen hitellel. Ez nem azt jelenti, hogy egyáltalán nincs olyan pénzüzetünk, mely a kívánalmaknak ebben az irányban is megfelelne, van de igen elenyésző számban. Akárhány maga is érzi, hogy e hitelfajtát erősebben kultiválván, csak nagy erőfeszítéssel mozoghat és éppenséggel nem bánná, ha a hitelrestrictióknál nagyobb kíméletre szorult gazdaközönség kevésbé tisztelné meg a bizalmával.

Úgy az ők, mint a gazdálkodók érdekében állna, ha az utóbbiak hitelének ellátását külön s kizárólagosan kisbirtokosok és földművesek részére teremtett szervezetekre lehetne bízni. Ezt az elvet kell megvalósítanunk, hogy megtaláljuk a helyes alapot, amelyen a kisbirtokosok hitelorganizációja fölépülhet.

Mindennapos tapasztalat bizonyítja, hogy az alsóbb gazdasági rétegek hitelet legjobban a szövetkezetek szolgálhatják. De nem a forma a döntő szempont: a sikert csupán az döntheti el, hogy a művelt középosztály akarja-e magára vállalni önzetlenül, ember-szerető indulatból ezeknek a szövetkezeteknek az irányítását, propagálását s erőteljes támogatását. Jól tudjuk, hogy a magyar úriosztály éppenséggel nem idegenkedik a részvénytársaságoktól és készséggel vállal el különböző állásokat és érvényesíti érdekükben befolyását, intellektuálitását és anyagi erejét. Ha ennek a készségnek egy részét a paraszt-szövetkezeteknek fogja szentelni és magára vállalja ezeknél a vezetői, a mozgató szerepet, foglalkozni fog a néppel, felvilágosítja azt a szövetkezetek lényege, a

kooperáció hatalmas segítsége felől és személyes részvételének példájával eloszlatja azt az idegenkedést, mely az egyszerű nép-nél a szövetkezetekben vállalandó kölcsönösség ellen irányul, akkor idővel a nagyobb anyagi eszközök sem fognak hiányozni. Mert konszolidált, tisztességesen és szakértelemmel vezetett szövetkezetek ott is támogatásra fognak találni, ahol ma szükkeblű fel-fogás és bizonyos bizalmatlanság bereteszeli előttük az ajtót.

A franciaországi syndicate agricoles-ok káprázatos eredményeket értek el és kiterjesztik a kooperációt a mezőgazdaságitermelés mindenfajta szükségletére és nagyszámban értékesítési szövetkezetek.

Nálunk első sorban a népet kell felvilágosítani, hogy ne mondjam hozzánevelni a szövetkezetekhez. Nagyon aprólékos, fáradtságos munka, amelyet nem egy-két ember, hanem a rátermettek nagy száma végezhet. Az igazi emberszeretet türelmessége és csalódástól el nem csüggedő energiája kell hozzá. De nem szabad a szakértelemnek sem hiányozni, még pedig annak a szaktudásnak, mely erős gyakorlati érzékkel elkerül

mindenféle bürokratikus akadálycsinálást, lomhaságot és bénító körülményességet. Ha mindez meglenne, akkor a földműves socializmus egy erős ellenfélre találna. Azokra a szövetkezetbeliekre, akik a népből a szövetkezetek érdekszférájába jutottak. Mert minden csillogó mondásnál, úri szóbeszédnél többet ér és zsandárszurornál csillapítóbb a tönftg leikébe beszűrődött ama tudat, hogy nem is egészen igaz az a vád, hogy szegény ember sorsával úrfele nem törődik.

Ha egyszer jó talajra találtak a mezőgazdasági szövetkezetek, mindenütt gyorsan virágzáshoz jutnak. Írországban tíz év előtt egy kis 50 tagú szövetkezet volt a magja a mai szervezetnek, mely 243 szövetkezetből áll 27,324 taggal, közöttük sok zsellér, földműves s mindenféle mezei munkás.

A szövetkezeti ügynek nálunk ma már vannak törvényes kedvezményei, vannak intézüciói; van néhány nagynevű és igazán komoly előharczosa, van sok, sajnos, jobbadán platonikus híve — még pénz is akadna hozzá, de ami legfőbb, abból kevés van: embereink nincsenek, akik a gyakorlati életben edzett képességekkel, meleg szívvvel s

elszántan keresztülgázolva sokféle partikuláris érdeken, magukra vállalnák az apró részletek munkáját, az olyan dolgot, melylyel nem lehet sem feszíteni, sem tündökölni, sem előnyhöz jutni.

Azt tartom, az ilyen munka leginkább méltó hozzánk. Szinte belekívánkozik a mi programmunkba. Minden közdologhoz, mely a névnek tetszetős zománczot, pozíciónak lendítő kereket adhat, akad fölös számban érdemes és kevésbé tiszta szándékú vállalkozó, vegyesen; de ahol úgyszólván névtelenül és zajtalanul s nem pillanatnyi sikerek szemfényvesztésére kell dolgozni ott nekünk helyünk van, kötelességünk van, ott van a mi eszmét ékesítő személytelen di-csőségünk.